

Global Compliance and International Sanctions

הסנקציות נגד רוסיה ובלארוס בקשר עם המשבר באוקראינה – השלכות עיקריות על חברות ישראליות

בשבועות האחרונים הוטלו סנקציות משמעותיות וחסרות תקדים בהיקפן על רוסיה ובלארוס על-ידי ארה"ב, האיחוד האירופי, בריטניה ושורה של מדינות נוספות בקשר עם הלחימה באוקראינה. הסנקציות משתנות באופן תכוף ומדי יום מתווספות סנקציות חדשות.

נכון לעת הזו הסנקציות כוללות, בין השאר:

1. סנקציות ממוקדות נגד אישים וחברות המפורטים ברשימות ייעודיות המפורסמות על-ידי הגופים המוסמכים בכל מדינה (list based sanctions), הכוללות מגבלות על מסחר עם אותם גורמים, ובכלל זה מחייבות הקפאת נכסים אשר מצויים, במישרין או בעקיפין, בבעלותם או בשליטתם;
2. איסורים נרחבים על מסחר עם חצי האי קרים והמחוזות דונייצק ולוהנסק;
3. מגבלות על יצוא ציוד וחומרים לרוסיה ובלארוס, בדגש על ציוד דו-שימושי, מוצרים וטכנולוגיה שעשויים לסייע לחיזוק הצבאי או הטכנולוגי של מדינות אלו וכן מוצרי יוקרה;
4. הגבלות סקטוריאליות – בכלל זה בתחום הפיננסי (למשל, מגבלות על השקעות והעמדת אשראי לגורמים מוגדרים ברוסיה) ובתחום האנרגיה (כגון מגבלות על יבוא גז ונפט מרוסיה, מגבלות על השקעה בסקטור האנרגיה ברוסיה ועוד).

בשלב זה לא הוטלו סנקציות לפי הדין הישראלי בקשר עם הלחימה באוקראינה, אולם חברות ישראליות עשויות להיות מושפעות באופן משמעותי מסנקציות שהוטלו על-ידי מדינות אחרות. על רקע זה, ריכזנו עבורכם דגשים מרכזיים בדבר ההשפעה האפשרית של הסנקציות על חברות ישראליות, וצעדים שניתן לנקוט כדי למזער את החשיפה המשפטית שעשויה להיווצר בעקבות כך.

השפעה אפשרית של הסנקציות על חברות ישראליות

1. תחולה: לסנקציות המוטלות על-ידי ארה"ב, האיחוד האירופי ומדינות אחרות יש ככלל תחולה פרסונלית וטריטוריאלית.
- תחולה פרסונלית: הסנקציות חלות ככלל על אזרחים ותושבים של מדינות אלו ועל חברות המאוגדות בהן (לרבות סניפים שלהן במדינות אחרות). כך לדוגמה, נושא משרה בחברה ישראלית שהוא אזרח גרמניה כפוף ככלל לסנקציות שהוטלו על-ידי האיחוד האירופי. כך גם סניף ישראלי של חברה המאוגדת בצרפת.
- תחולה טריטוריאלית: בנוסף, הסנקציות ככלל חלות על פעולות שמתבצעות בתחומי המדינות שהטילו אותן, אף אם מבצע הפעולה אינו כפוף לסנקציות באופן פרסונלי. יש לתת את הדעת לכך שתחולה זו עשויה להתפרש באופן רחב ולכלול למשל, בקשר עם הסנקציות האמריקאיות, עסקאות בדולר ארה"ב, קיום שיחות טלפון בעת שהות בארה"ב, משלוח דואר אלקטרוני שעובר בשרתים בארה"ב וכדומה.
2. מגבלות על יצוא: קיימות מגבלות על יצוא של ציוד וחומרים לרוסיה, לבלארוס, לחצי האי קרים ולמחוזות דונייצק ולוהנסק, שמקורם בארה"ב או באיחוד האירופי, או שכוללים רכיבים או חומרי גלם ממדינות אלו. כך לדוגמה, חברה ישראלית המייצאת לרוסיה מוצר טכנולוגי הכולל רכיבי חומרה שמקורם בארה"ב עשויה להידרש לרישיון לכך מהממשל האמריקאי.
3. סנקציות מסדר שני (secondary sanction): ממשל האמריקאי עשוי להטיל סנקציות גם על גורמים שאינם כפופים ישירות למשטר הסנקציות, אם מצא שהעניקו סיוע או תמיכה לגורמים שכנגדם הוטלו סנקציות. סנקציות כאלה, עשויות למשל להיות מוטלות על חברה ישראלית שסוחרת באופן משמעותי עם גורמים המנויים ברשימות הסנקציות של ארה"ב. נכון למועד כתיבת עדכון זה, לא הוטלו סנקציות מסדר שני בקשר עם הלחימה באוקראינה.

4. **מצגים והתחייבויות חוזיות:** לא פעם חברות ישראליות, שאינן כפופות ישירות לסנקציות, נדרשות לספק מצגים חוזיים (למשל במקרה של השקעה בחברה) לפיהם החברה לא קיימה מסחר עם גורמים שנתונים לסנקציות, או התחייבויות כי לא תסחר עם גורמים כאמור. במקרים כאלה, אף אם החברה אינה כפופה ישירות לסנקציות, היא עשויה להיות מחויבת לפעול על פיהן כדי לא להפר את התחייבויותיה החוזיות.

צעדים שניתן לנקוט לצמצום החשיפה המשפטית

הסנקציות המקיפות שהוטלו בעת האחרונה, ואשר מתעדכנות מדי יום, מחייבות חברות ישראליות לפעול בשיקול דעת ובזהירות בהתקשרויות מסחריות שעלולות להיות מושפעות מהסנקציות. להלן מספר צעדים שחברות יכולות לנקוט כדי לצמצם את החשיפה המשפטית בתחום זה:

1. **מיפוי התקשרויות שעשויות להיות מושפעות מהסנקציות:** בין היתר, רצוי לבדוק האם ובאילו התקשרויות של החברה תיתכן פעילות מסחרית, ישירה או עקיפה, עם גורמים ברוסיה, בלארוס או אוקראינה, בדגש על חצי האי קרים והמחוזות דונייצק ולוהנסק, והאם קיימת פעילות מסחרית באחד הסקטורים שהוטלו עליהם מגבלות (למשל בסקטור האנרגיה). כמו כן, מומלץ לבחון האם בהסכמים שהחברה צד להם היא התחייבה לעמוד במשטרי סנקציות מסוימים.
 2. **זיהוי צדדים לעסקה שעשויים להיות נתונים לסנקציות:** חשוב לזהות את כל הצדדים לעסקה ולוודא שהם, חברות קשורות אליהם ובעלי השליטה בהם אינם מנויים ברשימות הסנקציות. יש לזכור כי אף אם חברה אינה מנויה בעצמה ברשימות האמורות, ייתכן כי קיימות מגבלות על מסחר עמה, למשל אם היא מצויה בבעלות או בשליטה של גורמים שכלולים ברשימת סנקציות. מומלץ לתעד את תוצרי הבדיקות שהחברה ערכה בהקשר זה.
 3. **אימוץ תכנית ציות:** תכנית הציות צריכה להתוות את שיטת הפעולה של הארגון לצמצום החשיפה האפשרית מפני סיכוני ציות (ובכלל זה סנקציות), בין היתר על-ידי הגדרת גורם בארגון שאחראי על ציות, קביעת מנגנון לבחינת התקשרויות חדשות וקיימות, מתן דגשים לזיהוי התקשרויות חשודות וכיו"ב.
 4. **הדרכה והעלאת מודעות:** בחברות שעשויות להיות מושפעות מהסנקציות (ראו לעיל) חשוב להעביר הדרכות על סנקציות והשפעתן האפשרית על החברה לנושאי המשרה של החברה ולעובדים שמלווים את הפעילות המסחרית הרלוונטית.
 5. **הוספת "סעיפי סנקציות" להסכמים:** רצוי לשלב מצגים והתחייבויות בקשר לציות למשטרי סנקציות בהסכמים מסחריים, בהסכמי השקעה ורכישה של חברות עם פעילות בינלאומית וכדומה. כמו כן, מומלץ לכלול בהסכמים מסחריים זכות לביטול ההסכם אם יוטלו סנקציות כנגד צד לעסקה או בעלי השליטה בו, או אם כתוצאה ממשטרי הסנקציות לא ניתן יהיה לקיים את ההסכם במלואו.
 6. **מעקב:** הסנקציות משתנות באופן תדיר. מדי יום מוטלות סנקציות חדשות וגופים ואישים נוספים מצורפים לרשימות. לפיכך, חשוב לעקוב באופן הדוק אחר הסנקציות המוטלות והיקפן. בהקשר זה, יש להביא בחשבון שקיימים הבדלים בין הסנקציות המוטלות על-ידי מדינות שונות.
- כאמור, הסנקציות משתנות באופן תכוף ועל חברות ישראליות לעקוב אחר ההתפתחויות בעניין ולהיות "עם האצבע על הדופק". נקיטת הצעדים המנויים לעיל עשויה לסייע לחברה בהבנת ההשפעה האפשרית של הסנקציות על פעילותה ובצמצום החשיפה המשפטית הנובעת מהן.

אנו עומדים לרשותכם בכל שאלה.

לפרטים נוספים:

עו"ד רבקה גניס
rebeccage@gornitzky.com

עו"ד אסף הראל, שותף
assafh@gornitzky.com

גורניצקי